

MEMORIAŁ
General Marii Wittek

materiały przekazat
pan Dominik Byrski (brat).

adres D. Byrskiego:

30-518 Kraków

AK
Kraków

++

CZAPKIEWICZ Genowefa

zd. Byrska
ps. "Juna"

2977/WSK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — ⁺⁺ Czapkiewicz .....
Genowefa .....
zd. Byrska T. 2977/WSK

I. Materiały dokumentacyjne

- ✓ I/1 – relacja właściwa ✓ k. 7, s. 1-7
- ✓ I/2 – dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora ✓ k. 9, s. 1-9
- I/3 – inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora —

✓ **II. Materiały uzupełniające relację** ✓ k. 25, s. 1-25

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”):

- III/1 – dot. rodziny relatora —
- III/2 – dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r. —
- III/3 – dot. ogólnie okresu okupacji (1939 – 1945) —
- III/4 – dot. ogólnie okresu po 1945 r. —
- III/5 – inne...

✓ **IV. Korespondencja** ✓

.....
.....
.....
.....

V. Wypisy ze źródeł [tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”] —

VI. Fotografie ✓ ksero, plkt. I/2, s. 7, 9 plkt. II s. 1-2, 4

++

Czapkiewicz Genowefa

T. 2977/WSK

(nazwa zespołu, zbioru, kolekcji i sygnatura akt.)

Lp.	Nazwisko i imię korzystającego	Temat pracy (ewent. cel wykorzystania)	Data korzystania
1	S. Grochowina	zakożenie i oprac. teczki	27 X 101
2	Anna Mikulska	oprac. nowych materiałów i karty informac.	4.03.2014r.
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			

I/1. Relacja

- relacja Dominika Byrskiego o Genowefie Czapkiewicz-Byrskiej, Kraków 2001, mps (oryg.), k. 7, s. 1-7.

T. 2977 1717

R E L A C J A

dla Archiwum WSK przy Fundacji Archiwum Pomorskie
Armii Krajowej - 87-100 Toruń, ul. Wielkie Garbary 2.

1. CZAPKIEWICZ Genowefa z domu BYRSKA - zmarła w dniu 20 maja 1986 roku w Krakowie - pochowana na cmentarzu Podgórskim w Krakowie.
2. Genowefa BYRSKA zamężna Czapkiewicz " Pseudonim " " JUNA " urodzona dnia 2 czerwca 1917 r. w miejscowości Hobot - Ponikiew powiatu Wadowice woj. krakowskie. Imiona rodziców Stanisław i Franciszka z domu Woźniak Rodzice wymienionej posiadali gospodarstwo rolne - W Hobocie Ponikwi - ojciec wymienionej działacz ówczesnego Stronnictwa Ludowego / Przed wojną roku 1939 /.
3. Wykształcenie - podstawowe 7 klas Szkoły Powszechnej w Wadowicach
średnie - Szkoła Zawodowa Handlowa w Wadowicach. / Rok 1932 /
4. Praca zawodowa : prowadzenie gospodarstwa rolnego - przy rodzicach - nauka pisania na maszynie - intensywne doszkąlanie się w pracach biurowych
Od roku 1936 - praca biurowa - w Kancelarii Komornika Sądu Grodzkiego w Wadowicach - w charakterze protokolantki prowadzenie kancelarii i pisanie na maszynie korespondencji.
W roku 1937 - w związku z przeniesieniem jej pracodawcy z Wadowic do Brzeska woj. tarnowskie - jako Komornika Sądu Grodzkiego wymieniona wyjeżdża z nim - i zajmuje to samo stanowisko - i wykonuje te same czynności biurowe. / Do roku wrzesień 1939 /
5. W dniu 31. września 1937 roku - zawiera związek małżeński ze Stanisławem Czapkiewiczem w Brzesku Słotwinie.
6. Przebieg pracy konspiracyjnej / służby żołnierskiej w latach 1939 - 1945 /.
Po wkroczeniu do Brzeska - Słotfina wojsk niemieckich we wrześniu 1939 r. mąż Genowefy Byrskiej /Czapkiewicz / Stanisław Czapkiewicz już w miesiącach październik i listopad 1939 r. - organizuje

RUCH OPORU - p-ko okupantowi z inicjatywy i pod dowództwem kapitana Wojciecha Kapustki występującego pod pseudonimem " RAWICZ " - / Byłego Komendanta Policji Polskiej /.

Stanisław Czapkiewicz - mąż Genowefy Byrskiej - przyjmuje sobie pseudonim " SPREZYNA " - Razem Sprezyna i Rawicz organizują preżną organizację " Ruchu Oporu / p-ko okupantowi na terenie Brzeska i przynależnych do niego miejscowości jak Zakliczyn Suwczyn - Wojnicz.i.inne..... przynależne do Org.Ruchu Oporu - Inspektoratu Tarnów.

Organizacja ta na tym terenie nosi nazwę pod kryptonimem " Salemea - Buty - potem ZWZ - i w r.1942 - przyjmuje nazwę Armia Krajowa.

W krótkce Stanisław ~~Sprezyna~~ Czapkiewicz " SPREZYNA " zostaje zastępcą Komendanta Obwodu " RAWICZA ". Oboje działają i organizują sprawnie organizację w obwodzie południe Kom.pod kryptonimem " SALEMEA " - " BUTY ". /Brzesko-Tarnów /.

Własnie do tej pracy konspiracyjnej została wciągnięta Genowefa BYRSKA - żona Sprezyny - złożyła przysięgę przed Dow.Obwodu Rawiczem w październiku 1939 r.i przyjęła sobie pseudonim " JUNA ".

Genowefa Byrska / Czapkiewicz / - ps. JUNA " -rozpoczęła pracę konspiracyjną jako łączniczka między Komendą Obwodu " Salomea " - Brzesko - Słotwina - a Inspektoratem Tarnów ZWZ.

Głównie zajmowała się dostarczaniem z terenu Brzeska do Tarnowa prasy konspiracyjnej - meldunków - rozkazów - instrukcji - do komendantów placówek konspiracyjnych powstawałych już na tych terenach.

Również pomagała swojemu mężowi " Sprezynie " organizowanie konspiracyjnych placówek - zbiegłych z terenu Brzeska byłych wyższych funkcjonariuszy Policji czy Oficerów wojskowych.

Działalność konspiracyjna "Sprezyny " została przerwana aresztowaniem na terenie Brzeska przez " Gestapo " - inteligencji miejscowej jak pracowników sądownictwa - nauczycieli szkół czy aktywistów politycznych przedwojennych.

Powiadomiony o tym St.Czapkiewicz " Sprezyna " opuszcza Brzesko - wyjeżdża do Warszawy do swoich kolegów z lat Legionowych - którzy ~~zaprojektują~~ zaopatrzą go w lewe dokumenty na nazwisko Gołda Józef i pod tym nazwiskiem się ukrywa.

Działalność konspiracyjna Genowefy Czapkiewicz " Ps Juny "
w miejscowości Brzesko-Słotwina została przerwana po jej
aresztowaniu przez Polcję / Gestapo" / w dniu 12 maja
1941 r. Została osadzona w więzieniu w Tarnowie.

Aresztowanie nastąpiło prawdopodobnie na skutek donosu
denuncjacji konfidenckiej i aresztowaniu wielu innych
członków "Ruchu Oporu " z terenu Brzeska.

W areszcie ciągle konfrontowana z innymi członkami tegoż
Ruchu Op. - pytana czy zna te osoby - z uporem nie przy -
znawała się do nich - do ich znajomości i współpracy z nimi
w konspiracji.

Naciski - przede wszystkim moralne ze strony przesłuchujących
ją funkcjonariuszy " Gestapo " jak np: m.in. te, że nie zobaczy
swojego dziecka jeżeli nie poda prawdy o współpracy z nimi.

Muszę nadmienić, że żona Sprezyny w czasie aresztowania jej
w dniu 12 maja 1941 r. była już w zaawansowanej
ciąży i tam / w tym więzieniu / urodziła swoją córkę.

Również obiecywano jej, że jeżeli wskaże miejsce pobytu
swojego męża - /który był już poszukiwany przez " Gestapo" /
to zostanie zwolniona. Jak z tego wynika bardzo im zależało
na aresztowaniu męża, niż jej samej.

Mąż jej był umieszczony w specjalnej książce poszukiwanych
przez Gestapo i wydawanej przez ten urząd i był figurował
pod poz. 2072 na str. 41 pod swoim nazwiskiem i pseudonimem.
Prawidłowa nazwa tej książki w języku niemieckim brzmi :
FANDUNGBUCH POLEN.

Urodzonej w tym więzieniu córce Genowefa Czapkiewicz nadała
imię " WIESŁAWA " .

Po kilkumiesięcznym pobycie w tym więzieniu została zwolniona
wraz córką i przewieziona przez jej brata do swoich rodziców
zamieszkujących w Ponikwi Hobot pow. Wądowice. Zmuszona była
podać dokładnie Policji, adres gdzie będzie przebywać po
powrocie z więzienia.

Po wyjściu z więzienia była dalej sledzona - inwigilowana
przez Policję i przez ludzi współpracujących z Policją
a głównie chodziło im. o ujęcie jej męża - czy ma z nim
kontakt.

Po 2-ch czy 3-ch miesiącach będąc z córką u swoich rodziców
po-zostawia ją tam i wraca do Krakowa - nielegalnie przekra-
czając granicę na rzece Skawie - nawiązuje kontakt ze swoim
mężem, który powrócił z Warszawy zaopatrzony w lewe dokumenty
i występujący pod nazwiskiem Józef Gołda.

Mąż Genowefy Byrskiej " Czapkiewicz " - po powrocie z Warszawy
nawiązał już kontakt z kolegami również z lat legionowych
a pracujących już w orgnAK w Krakowie otrzymuje rozkaz
utworzenia komórki sieci wywiadu a szczególnie kontrwywiadu
i staje na jej czele.

Do pracy tej włącza również swoją żonę ukrywającą się w różnych miejscach i mieszkaniach a użyczanych przez rodziny członków AK - świadomych konsekwencji w razie ujęcia "Juni" przez " Gestapo ".

Juna rozpoczęła kontynuować swoją pracę konspiracyjną w Krakowie dalej - zajmowała się początkowo kolportażem prasy nielegalnej jak " Dziennik Polski " Biuletynu Informacyjnego i innych - pomoc w wywiadzie i Kontrwywiadzie - W Stronnictwie Demokratycznym pod kryptonimem " Prostokąt " Trapez " - oraz w Odcinku II gim " Beton " AK.

Pracując pod kierunkiem Oficera Wywiadu i Kontrwywiadu " Sprezyny " pomagała mu w prowadzeniu w rozpracowywaniu i ewidencji konfidentów - kolaborantów - różnych donosicieli współpracujących z Policją i władzami niemieckimi. Zajmowała się zakupem broni dla oddziałów partyzanckich dla Oddziałów partyzanckich w szczególności w obwodzie Kalwaria którą dowodził kpt. Wojas " Ps. DAB ".

Bardzo dużo pisała na maszynie wszelkiego rodzaju meldunki raporty - sprawozdania - plany pod dyktando " Sprezyny " w szczególności dotyczące działalności rozpracowanych przez Sprezynę ludzi - gestapowców - konfidentów - kolaborantów donosicieli współpracujących z władzami niemieckimi.

Materiał ten posiadał dowody niezbitą prawdę i przesyłany był do władz nadrzędnych w konspiracji AK - a zwłaszcza dla Sądów Wojskowych lub Cywilnych w konspiracji, na podstawie których Sądy te wydawały wyroki przeważnie najwyższe.

Współpracowała ściśle z główną łączniczką kpt. Emilią Pawlikówną występującą pod pseudonimem " MARTA " w Zgrupowaniu " ŻELBET " AK Kraków - do końca wojny. Odznaczona Krzyżem Virtuti Militari - oraz Krzyżem Walecznym i otrzymała po wojnie stopień kapitana.-

Genowefa Byrska - Czapkiewicz "ps. Juna" po opuszczeniu więzi w Tarnowie - i wyjeździe ze swoich stron rodzinnych Wadowice pozostawiając tam swoją córkę u swoich rodziców była poszukiwana wraz ze swoim mężem przez Policję / GESTAPO /.

~~Współpracowała ściśle z główną łączniczką kpt. Emilią Pawlikówną występującą pod pseudonimem " MARTA " w Zgrupowaniu " ŻELBET " AK Kraków - do końca wojny. Odznaczona Krzyżem Virtuti Militari - oraz Krzyżem Walecznym i otrzymała po wojnie stopień kapitana.-~~

W roku 1945 - w styczniu po wkroczeniu do Krakowa - wojsk rosyjskich - na skutek apeli byłych władz organizacji AK i ich przywódców - o ujawnianiu się byłych członków i żołnierzy AK / miało to zapobiedz przed ewen.aresztowaniem przez UB / Genowefa Czapkiewicz - Byrska "ps.JUNA " wraz ze swoim mężem ujawnia się przed utworzoną komisją tzw. Komisją D/Spraw Weryfikacji Likwidacji AK - Okręg Kraków - i otrzymuje zaświadczenie weryfikacyjne nr.000075 z dnia 11.XI.1945 r. - została zweryfikowana do stopnia wojskowego porucznika odznaczona Krzyżem Walecznym - Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieczami.

Odznaczona Odznaką Grunwaldzką - rozkazem z dnia 22.VII 1945 r. przez Naczelne Dowództwo Wojska Polskiego.

Medalem Zwycięstwa i Wolności na podstawie Dekretu z dnia 26.X.1945 r. przez Prezesa Rady Ministrów. Dyplom z dn.27.07.48 r

Krzyżem Partyzanckim wydanym przez Min.Obrony Narodowej z dnia 6 sierpnia 1948 r.

Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski z dnia 10 września 1980 r. - Uchwałą Rady Państwa nr.leg.1755/80-6.

Złotym Krzyżem Zasługi wydanym przez Krajową Radę Narodową z dnia 12 czerwca 1946 nr.leg.16212/1038

Odznaka Zasłużonego Działacza Ruchu Spółdzielczego wydany dnia 3 lipca 1965 r. przez Naczelną Radę Spółdzielczą w Warszawie nr.leg.P/1261/65.

Legitymacja Związku B.Więźniów Politycznych i Hitlerowskich Więzień i Obozów Koncentracyjnych. wydany przez Okr.Kraków z dn. 31.12.1947 r.

Orzeczenie Lekarskiej Komisji do Spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia z dnia 8 sierpnia 1974 r. nr.418970.- zaliczenie do grupy II inwalidztwa.

Zaswiadczenie kombatanckie nr.266203 wydane przez ZBOWiD. z dnia 24.01.1947 r.

Genowefa Byrska " Czapkiewicz " ps. JUNA - umiera dnia 20 maja 1986 r. - jak załączona w kserokopii klepsydra.-

Życie praca i działalność konspiracyjna męża jej St. Czapkiewicza Ps. Sprezyny " to oddzielny i nieopublikowany dotychczas życiorys - heroicznej walki o wolność i niepodległość Polski, napisany przez mnie i dotychczas nieopublikowany

Życiorys powojenny Genowefy Czapkiewicz :

Genowefa Czapkiewicz w okresie powojennym od roku 1945 do czasu aresztowania jej męża przez Urząd Bezpieczeństwa we wrześniu 1950 r. pracowała w jego kancelarii - jako Komornika Sądu Grodzkiego w Krakowie - wychowując równocześnie 2 córki.

Po aresztowaniu męża podjęła pracę w spółdzielczości. Od roku 1950 pracowała w Spółdzielni Rzemieślniczej Pracy " KARTON " w Krakowie, ul. Józefińska nr. 20. następnie

W Spółdzielni Pracy - Wytwórnia Chemiczno - Mineralna " SYNTETYKA " w Krakowie, ul. Krakowska nr. 1. - na stanowisku Kierownika Zakładu Tkackiego.

W toku tych prac ukończyła szereg kursów jak : planowania - księgowości - itp. - a także kursy specjalistyczne jak : tkacki - czeladniczy i inne.

W Spółdzielni " Rzemieślnik " pełniła funkcję Przewodniczącej Rady Zakładowej.

Pracę zawodową zakończyła przechodząc na wcześniejszą emeryturę ze względu na zły stan zdrowia.

W roku 1974 przyznano jej II grupę inwalidztwa - a na parę miesięcy przed śmiercią w roku 1986 w czasie jej pobytu w szpitalu - otrzymała I grupę inw.

Zmarła na chorobę nowotworową, w dniu 20 maja 1986 r.

Genowefa Czapkiewicz - do żadnych organizacji politycznych nie należała.

Od roku 1950 - w którym aresztowano jej męża przez UB . samotnie wychowywała dwie córki, aż do ukończenia przez nie studjów wyższych.

Pod koniec roku 1955 mąż jej został zwolniony z więzienia w Rawiczu na tzw. urlop zdrowotny po odsiedzeniu połowy niezasłużonej kary - dziesięcioletniej - wcześniej więziona w Stumie i Wronkach.

Na tym urlopie tzw. zdrowotnym w roku 1956 objęła go amnestia.

Zmarł dnia 19 marca 1961 r. na zawał serca.

PS :

Opisy umieszczone na załączonych kserokopiach przy zdjęciach są nieodłączną częścią wspomnień napisanych przez męża Genowefy Byrskiej " Ps. JUNA " - St.Czapkiewicza występującego w czasie okupacji niem. pod pseudonimem " SPREZYMA " .

i dlatego nie są skoordynowane z opisami moimi o Genowafie Byrskiej " Czapkiewicz " .

Dominik Byrski - brat Genowefy Byrskiej " Czapkiewicz " JUNA a szwagier St.Czapkiewicza " Sprezyny .-

Dominik Byrski
żołnierz 2giej Sekcji 3-go Plutonu XIV tej kompanii Zgrupowania " ŻELBET " AK - Kraków 2o pułku Piechoty - z czasów okupacji niemieckiej, występujący pod pseudonimem " Czarnowiejski " .-

Adres : D.R.

30-518 Kraków - tel.

Kraków, dnia 15.09.2001 r.

PS: Do relacji tej załączam niektóre odpitki i kserograficzne dowodów oraz odbitki zdjęć niektórych tylko kobiet, a było ich b.dużo, które pracowały w konspiracji w czasie okupacji - celem odzyskania niepodległości Polski.

Podpis
Dominik Byrski

Teren Krakowa i okolic.-

Załącznik / 29 /.

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora

- Legitymacja [nr 214997] Odznaki Grunwaldzkiej, Warszawa 1948, ksero, k. 1, s. 1
- zaświadczenie o zatrudnieniu w Spółdzielni Pracy "Karton" w Krakowie, Kraków 1952, mps (kopia), k. 1, s. 2
- zaświadczenie o zatrudnieniu w Spółdzielni Pracy "Syntetyka" w Krakowie, Kraków 1955, mps (kopia), k. 1, s. 3
- zaświadczenie o "zaszeregowaniu pracowników umysłowych", Kraków 1957, mps (kopia), k. 1, s. 4
- świadectwo ukończenia kursu przygotowawczego do egzaminu czeladniczego w dziewiarstwie, Kraków 1961, mps (kopia), k. 1, s. 5
- Legitymacja [nr P/1261/65] Odznaki Zastuzionego Działacza Ruchu Spółdzielczego, Warszawa 1965, kopia, k. 1, s. 6
- Legitymacja [nr 022468] Związku Inwalidów Wojennych PRL, Kraków 1976, kopia, k. 1, s. 7 [+ fot.]
- Legitymacja [nr 1755-80-6] Krzyża Kawalerskiego Orderu Odrodzenia Polski, Warszawa 1980, kopia, k. 1, s. 8
- Legitymacja [nr 8255] Inwalidy Wojennego, Kraków 1986, kopia, k. 1, s. 9 [+ fot.]

FRAGMENT Z OBRAZU „GRUNWALD” JANA MATEJKI

W ROKU 1410 dnia 15 lipca, połączone wojska polskie: litewskie, smoleńskie, kijowskie, czeskie i morawskie, silne swoją jednością stoczyły na polach Grunwaldu zwycięski bój z śmiertelnym wrogiem Słowiańszczyzny – krzyżakami.

W ROKU 1945, kiedy bohaterską walką Narodu polskiego kierowała Krajowa Rada Narodowa, żołnierz polski uwalczając ramię przy ramieniu z żołnierzem radzieckim, stanął z nim jako zwycięzca na gruzach Berlina.

W szustkich polach walki i na ziemi ojczyznej Polacy zmagają się przez blisko 6 lat po bohatersku ze swoim odwiecznym wrogiem. Po latach ciężkiej walki z niemiecką i narody milujące wolność, z wielkim Związkiem Radzieckim na czele, rozgromiły Niemcy, ratując świat przed barbarzyństwem faszystowskim. Drugi Grunwald przyniósł ojczyźnie wolność, demokrację i powrót Ziemi Zachodnich do Macierzy.

Odnazka Grunwaldzka jest symbolem zwycięstwa nad Niemcami.

ROZKAZEM Z DNIA 22 LIPCA 1945 ROKU

NACZELNY DOWÓDCA WOJSKA POLSKIEGO

nadał:

uczestnikowi walki zbrojnej z Niemcami
w latach 1939 - 1945

Ob. Czaphiewicze Genowefie
z. Stanisława

ODZNAKĘ GRUNWALDZKĄ

Sekretarz Generalny Związku

(Sanguis)

Sek-Brzecki

(podpis upieczającego)

(stopień)

Marszawa dn. 28. maja 1948 r.

Spółdz. Pracy „KARTON”
Kraków, ul. Józefińska 20
Tel. 533-70

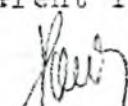
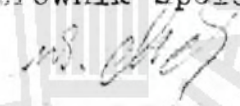
1112

Kraków, dnia 10 czerwca 1952 r.

Z a ś w i a d c z e n i e .

Zaświadczamy, że obyw. C z a p k i e w i c z Genowefa zam w Krakowie ul. Paulińska 2 m 8 zatrudniona jest w naszej Spółdzielni w charakterze samodz. planistki.

W związku z miesięcznym okresem sprawozdawczości, wymieniona nie może uzyskać zwolnienia w dzień roboczy, uprzejmie zatem prosimy Władze o umożliwienie uzyskania jej widzenia z mężem znajdującym się w tamt. Więzieniu w dniu 12 bm. święta kościelnego.

Referent Personalny: Spółdz. Pracy „KARTON” Kierownik Spółdzielni
Kraków, ul. Józefińska 20
Tel. 533-70

L.dz. 3035 WSK 01

Kraków, dnia 23 marca 1955 r.

STOWARZYSZENIE PRACY
"SYNTETYKA"
Wydzielnia Chemiczno-Mineralna
Kra. NK/ ul. Krakowska Nr 1
577-96 | 509-77

Zaświadczenie

Niniejszym zaświadcza się, że Ob. Czapkiewicz Genowefa
ur. 1917 r. zam. w Krakowie, Paulińska 2/8
ul. _____ jest — ~~był~~ zatrudniony w naszej (szym)
Sp-ni Pracy "Syntetyka" w Krakowie w charakterze prac. umysłowego
od dnia 22 marca 1955 ~~dnia~~ _____

Zaświadczenie niniejsze w daje się ~~wzrostu~~ jako tymczasowa legitymacja służb.

Druk. Sp. Pr. Nr. 4. Bochno M-4-25757 z. 127/4 2-III 153 3000

STOWARZYSZENIE PRACY
"SYNTETYKA"
Wydzielnia Chemiczno-Mineralna
Kra. NK/ ul. Krakowska Nr 1
577-96 | 509-77

S. J. Nowe

ELŻBIETY ZA...

I2/4

Kraków, dnia 28 stycznia 1957 r.

L.dz.55/pers/57

Ob. Grasiewicz Genowefa

w/m

Dot.: zaszeregowania pracowników umysłowych

W wykonaniu Uchwały Zarządu CZSP Nr 500 z dnia 20.XI.56 r. Znak: SZ-21/7770/56 w sprawie zasad wynagrodzenia pracowników umysłowych - zatrudnionych w Sp-łniach Pracy - powołana Komisja zaszeregowała Obywatela /kę/ z dniem 1 stycznia 1957 r. na stanowisko biern. księgi księgi księgi z wynagrodzeniem miesięcznym 1200 zł z premią regulaminową bez premii.

Ref. Zatrudn. i Placy
Za Radę Nadzorczą:

Z a r z ą d:

Otrzymuje:

- 1 x adresat
- 2 x Ref. Zatrudn. i Placy w/m
- 3 x a/a

REKURSYJNY ODRZUCENIE
 WŁADZA
 KRACÓW, ul. Białostocka 29
 [Signature]

IZ17

LEGITYMACJA
 Nr 022468

Genowefa Czarkiewicz
 (podpis właściciela legitymacji)

Wydano, dnia 23 marca 1976 r.

Jedn. PZM Grafpapier Warszawa zem. 1550|Wa
 ZPI zam. 634|75 10.000

Oddział Kraków Śródm. Nr ewid. 106/76
 Nazwisko Czarkiewicz
 Imię Genowefa
 Data urodzenia 2.06.1917r
 Rodzaj poszkodowania ślak w wypr. OSP i US
 Procent niezdolności zarobkowej II-go
grupa inwalid. wojen. ~~całkowicie~~
 na stałe
 Jest członkiem zwyčajnym
~~niezwyčajnym~~

ZWIĄZKU INWALIDÓW WOJENNYCH P. R. L.
 Zarząd Oddz. w Krakowie
 Sekretarz [Signature] Przewodniczący [Signature]

Legitymacja bez składek z opłaconymi
 składkami nie ważna

POLSKA RZECZPOSPOLITA
LUDOWA

LEGITYMACJA

Nr 1755-80-6

WARSZAWA

dn. 10 września 1980 r.

UCHWAŁĄ RADY PAŃSTWA

z dnia 10 września 1980 r.

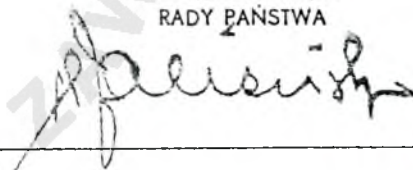
odznaczony/a został/a

Ob. CZAPKIEWICZ

Genowefa c. Stanisława

KRZYŻEM KAWALERSKIM
ORDERU ODRODZENIA POLSKI

PRZEWODNICZACY
RADY PAŃSTWA

L.dz. 3035 WSK 01

Uprawnia do korzystania ze zniżek w opłatach za przejazdy kolejami państwowymi i PKS według ulg taryfowych dla inwalidów wojennych i wojskowych.

INWALIDA I GRUPY uprawniony do bezpłatnego przejazdu wraz z przewodnikiem

Ważna na stałe

Podpis posiadacza książki

Książka ważna jest do dnia .....
Ważność książki przedłużono do końca

19	r. 19	r. 19	r. 19 .....
19	r. 19	r. 19	r. 19 .....

ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH
Oddział w Krakowie
ul. Pędzichów 27

(Pieczęć podłużna (wystawcy))

KSIĄŻKA Nr 8255
Inwalida Wojenny
INWALIDA WOJENNY - WOJSKOWY

Nazwisko *Czapkiewicz*

Imię *Eugenowa*

Data urodzenia *2.06.1917*

Kraków dn. *17.04.1986*

ZASTĘPCA
BIUROWNIA WYDZIAŁU
Andrzej Górczak
(podpis uprawniony)

11. Materiały uzupełniające relację

- wspomnienia Stanisława Czapkiewicza - msza Genowefy Byrskiej - Czapkiewicz, mps (kopia), k. 23, s. 1-23 [+ 5 fot.]
- Nekrolog G. Byrskiej - Czapkiewicz, ksero, k. 1, s. 24
- E. Brożek, Genowefa Czapkiewicz "Juna", "Gazeta Wyborcza" 22-23.04.2006 k. 1, s. 25

Zdjecia wykonane do wspomnień, które do tej pory nie zostały odnalezione.
(wspomnienia "Sprezyny")

Genowefa z Byrskich Czapkiewicz, pseudo: "Juna."

Wstępuje do podziemia w lutym 1940 jako łączniczka, między Obwodem "Salomea" a Inspektoratem "Tana."

Dnia 12 kwietnia 1941 r. została aresztowana przez gestapo. Po urodzeniu dziecka w Tarnowie, w więzieniu - zwolniona, dziecko "Wiesławę" przewieziono do Hobotu pow. Wądowice, sama pracuje u "Sprezyny" w wywiadzie "Szerzaniu" - w "Prostokacie" w drukarni "Dziennika Polskiego" pomagając "Felixowi".

Utrzymuje łączność z Inspektoratem / wywiad, / z z oficerem wywiadu "Andrzejem", - "Rabatinem" - z "Martą", - "Korą" i t.d.

Przenosi broń, samociąg przeznaczoną dla "Zelbetu", dla Booby dcy dywer. GL. PPS. doręczając mu pod mostem kolejowym Grzegórzki.

Odnaczona: Krzyżem Walcznych, Krzyżem Partyzantckim, Złotym Krzyżem Zasługi, Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieczami, Medalem Zwycięstwa i Odznaką Grundwaldzką.

Genowefa BYRSKA - Czap-
kiewicz - "ŁACZNICZKA"

Genowefa z Byrskich Czapkiewicz, pseudo: "Juna."
 Wstępuje do podziemia w lutym 1940 jako Łączniczka, między
 Obwodem "Salomea" a Inspektoratem "Tama."
 Dnia 12 kwietnia 1941 r. została aresztowaną przez gestapo.
 Po urodzeniu dziecka w Tarnowie, we więzieniu - zwolniona,
 dziecko "Wiesławę, przewieziono do Hobotu pow. Wądowice, sama
 pracuje u "Sprężyny" w wywiadzie "Szerszeniu" - w "Prostokacie"
 w drukarni "Dziennika Polskiego", pomagając "Felixowi".
 Utrzymuje łączność z Inspektoratem / wywiad, / z z oficerem
 wywiadu "Andrzejem", - "Rebatinem" - z "Martą", - "Korą"
 i t.d.
 Przenosi broń, amunicję przeznaczoną dla "Żelbetu", dla
 bomby dcy dywer. GL. PPS. doręczając mu pod mostem kolejowym
 Grzegórzki.

ELŻBIETY Z

Wiesia Czupkiewicz, córka "Huny i Sprężyny" rodzi się we więzieniu hitlerowskim w Tarnowie, dnia 26.VI.1941.

Zwolniona matka z więzienia - wraca do pracy którą rozpoczęła w lutym 1940. w "Salomei" - i nadal pracuje w podziemiu u "Sprężyny". -

Dziecko po pobycie pięciu miesięcy na wolności u dziadków w Hobocie pow. Wadowice, wygląda jak wyżej. -

W r. 1945. w sierpniu - "Sprężyna" wraz z kolegami znalazł się na wolności. Wówczas to dzieci poznały swego oca, którego poprzednio w czasie okupacji widząc raz, czy też dwa razy - poznały jako wujcia swego. "Sprężyna" ciesząc się wolnością - prowadzi swe dzieci Dobrosławę i Wiesławę do Przedszkola.

Spis treści

1943/1944

11/4

Wesołych Świąt

Niniejszy karnet leżał na stole z wymienionym pseudonimem przed każdym z kolegów w ostatnie Święta Bożego Narodzenia 1944 r.

Obecnymi wszyscy dowódcy batalionów, dcy Oddziałów Partyzanckich, lekarz Tytys, Okręgowy Kierownik Ruchu Oporu "Socha" prof. dr. Tadeusz Seweryn.

Poraz ostatni w życiu bierze udział, przepięknie deklamując Łączniczka, niezapomniana "Koziołek", która zmarła na obczyźnie.

Wobec wydeń się mającego rozkazu o rozwiązaniu szeregów Armii Krajowej, o czym dowiedziałem się wcześniej, 10/1 1945. r. kolegom swoim na pożegnanie zdjęcie swoje i "Juni" na pamiątkę spędzonych chwil w czasie okupacji.

To jest właśnie zdjęcie, które ofiarowałem koledze pseudo "Kazikowi", który mi wypożyczył, gdyż moje zostały zniszczone. -

Kochanemu "Kazikowi"

na pamiątkę ciężkich chwil

Hydrazyn w czasie okupacji

Spierając wózek rumyśniany

O. K.

10/1 1945. Spiszynowie

67.-

Ob. Julia z Parkssiewiczów
Korolewicz "Ciocia" już
nie żyjąca.

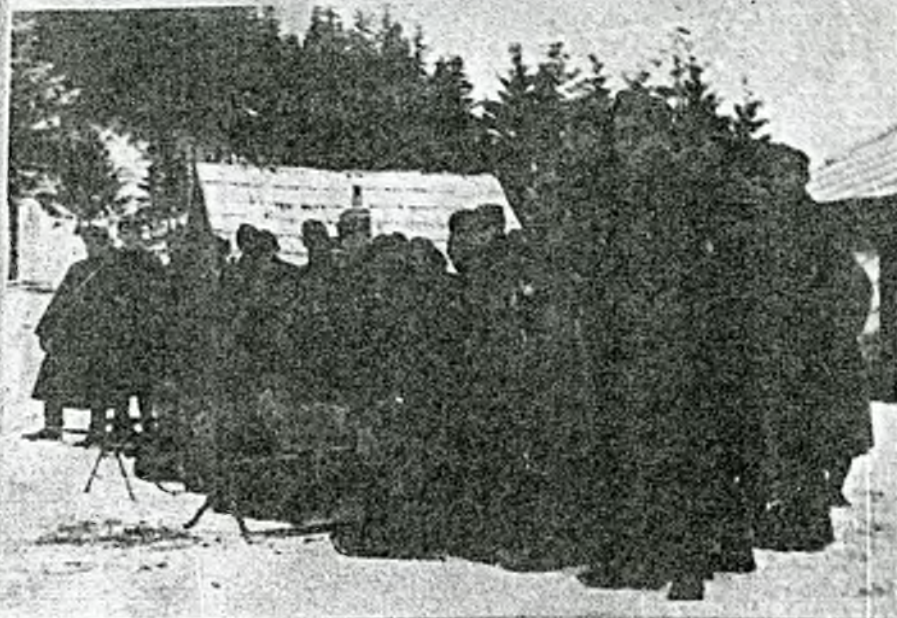
Te matka, Polka, Bohaterka,
mimo, że straciła syna
Olka Korolewicza, pseudo
"Reala", nie obawia się,
za prośbą córki "Iwli"
udzieliła swego mieszkania
dla "Sprężyny" i "Juny"
w Łagiewnikach, przy ul. Ukánów.

Pierwszy od lewej z zadartą głową
tj. "Real" z kolegami. On to strzelał
do Polaków, Niemca, Komendanta Obozu
Przejsiołowego przy ul. Waskiej i Wawrzyców.
Sam raniąc śmiertelnie Niemca, został
ranny w brzuch, od kuli Niemca, który
zdażył strzelić do niego, gdyż przy
drugim strzale zaciął się "Realowi"
pistolet "Walter".-

"Real" wraz ze siostrą swoją
Marylą Korolewicz pseudo "Iwli"
pracownicą "Okszy" z Kndy Okręgu.

"Real" jako rekonescent po udanej operacji przeprowadzonej
w domu zdrowia, przy ul. Siemiradzkiej - w dwa miesiące wskazany
przez konfidentkę przesłany przez Gestapo na ulicy
zginął w nieustalony sposób.

Oddział Partyzancki 31.PPS.w r.1944.pod schroniskiem spalonym później przez Niemców, w którym Niemcy bali się przebywać z uwagi na sąsiedztwo licznych Oddziałów Partyzanckich, jak "Ghełma" - "Hernasi" - "Huraganu". Oddziałem tym imienia tow." Teodora " jak to w innym miejscu podaję dowodził por. Władysław Goss ps"Gordon "

Od lewej to dzielna b.uczennica liceum brzeskiego Ewa Janonzkówna córka aptekarza w Brzesku, aresztowana razem z grupą brzeską w dniu 12 kwietnia 1941.przebywała w więzieniu w Tarnowie, na skutek zakamienia się Nabryły i Gąsiorowskiego. Na celi przebywała z "Juną" Genowefą Czapkiewicz.Szczęśliwie żyje. Od prawej strony koleżka obu Gossów, podpor. Stefan Bereziuk - dowodził oddziałem dywersji - zastrzelony w brzesku przez gestapo tarnowskie.

Prawa autorankie zastrzeżona.

Stanisław Kostka Czapkiewicz
"Sprężyna."

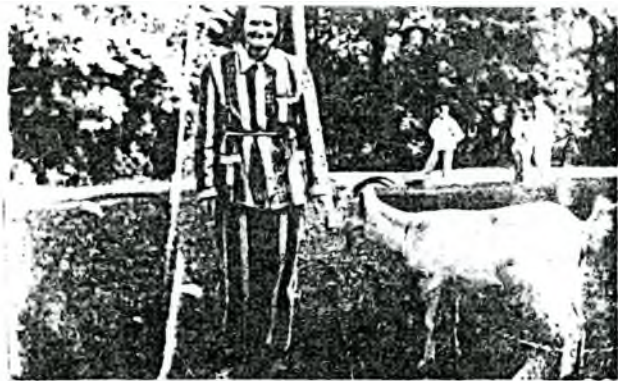
Ludność gromady Trzebunia w dniu Święta Zmarłych - tak zdołała groby poległych Bohaterów w walce z hitlerowcami. -

Macie,

Tej synowie.

Dedykacja ofiarowana koleżance, zarazem żonie poległego dowódcy oddziału Partyzanckiego "Bicza" Marii z Petrykiewiczów Kerbel pseudo "Maria," wraz z tangiem spiewanym przez ten oddział dla Niej.

Nadto ofiarowany plan sytuacyjny, gdzie po bitwie stoczonej z hitlerowcami pod Kotoniem pochowani zostali polegli : " Bicz," - " Waga," " Tito," - " Kociołek," - " Wiktor," i " Gozdawa .-

11/3

Ta niezwykła dziewczyna Zofia Biedrawówna, która tak pięknie pisała wiersze - w r. 1951. ze zniszczonymi płucami, edyć okupacja zrobiła swoje leczy się w szpitalu, - Uśmiech gości na jej twarzy a już dnia 14 czerwca 1952. żegna się z tym światem, ta która kochała swoją Ojczyznę, i ludzi walczących z najeźdźcą hitlerowskim! Takim wierszem żegna ten świat:

" Wiersz pożegnalny !

Jak prędko spłynęły chwile życia mego,
Już mi śmierć powiada - dosyć życia twego;
Jam ufała sile i młodemu wieku,
A teraz Bóg woła zdać liczbę człowieku.-

Ach ! kochana śmierci, to może zawczasu,
Bo ja swoje życie oddawałam światu;
Wkrótce pożegnani i łąki z kwiatami,
I te prześliczne ogrody z różami.-

I lilie białe, które mi sprzyjały,
W ten słońcu prześlicznym, w którym się kapały;
Wieczory małe już dla mnie nie wróca,
Co przy figurach prześlicznych pieśni nuca.

• Spiew ptaszek niebieskich, już dla mnie uwilka,
Sliczne góry lasy, wszystko z oczów znika.
Bo serce i płuca służbę wypowiada,
Na wzgórze, na cmentarz tam dążyć powiada !

Opuścić ten domek i te stare ściany,
Bo dla mnie już starczy z czterech desek dany;
Tęskno mi się wybrać w tą daleką drogę,
Bo się za opiekę Kochanej Mamusi wywdzięczyć nie mogę !

Już ja na tej ziemi, już się nie wywdzięczę
Chyba w niebie Najświętszej polecę panience;
Ucałuję Ojcu ręce spracowane,
I uściskam siostry gorzka łza zalane!

Jeszcze byłam mała, edym żegnała brata,
Już go nie zobaczę aż na dolinie Józefata;
Pożegnani kościółek na Dobczyckiej skale,
O prowadź mnie Boże ku wieczystej chwale !

Tym to wierszem pożegnała świat - "ta wiejska
dziewczyna ze szarych chat ! "

22.-

Wiersz ten odpisany został z brulionu jaki zmarła Zofia Biedrawówna jako pamiątnik po sobie pozostawiła. Jak stwierdza ksiądz proboszcz parafii rzym.kat.w Dobczykach zmarła pracowała wiele - w Stowarzyszeniach Młodzieżowych.

Sporządził

Stanisław Kostka Czajkiewicz
" Sprężyna "

Poch. Kpr. Zenon S.O.B.O. Lapseudo : " Tur ."
zaprzyśnięty przez " Rawicza ", pełni funkcje edytanta
od 1.XI.1939.r., szefa kancelarii dcy Obwodu " Salomea."
W komnie domu w którym mieszkał na granicy gromady
Jadowniki - instaluje radio z którego też korzystam
po zlikwidowaniu mego u ob. Sargélew i zaprzestaniu wydawa
nia przeze mnie komunikatów, gdyż otrzymaliśmy już
" Odwet ".

Idą do mieszkania tego ludzie, którzy prawi słyszeć
żywe słowa komunikatów radiowych.

Tam odbywa się odprawy.

" Tur " nocami tłumaczy szyfry tj. rozkazy szyfrowane
z Inspektoratu " Tarnów " Tema."

Pracuje z zaparciem się siebie, jeździ jako łącznik
do skrzynek Inspektoratu, - aż do rozwiązania G.A.R.

Rozkazem Komendy Obwodu Nr. IV. na podstawie rozkazu
Kmdt. Sz. SSS. L. 6/2 z dnia 15.VIII.1940. mianowanym zostaje
kapralem podchorążym rezerwy z ważnością od 15/VIII.40.

" Jania Marcówna " Zane " ur. 1918. w Brzesku,
córka Andrzeja i Marii ze Słupskich - bardzo dzielna
łączniczka, przygotowująca służbę zdrowia, - na skutek
zaremienia się podch. Kaberowskiego i Gasiorowskiego -
razem z żoną moją " Juną " kol. Janoszkówną Ewą,
zostaje aresztowana przez Gestapo tarnowskie w dniu
12 kwietnia 1941.r. wywieziona do Tarnowa.

Przebywa oddzielnie od " Juny " i " Ewy ".

Wywieziona do Obozu zagłady w Oświęcimiu zginęła !

Była Ona absolwentką W.S.H. -

Cześć Jej pamięci ! Była dzielna, odważna i ofiarna !

Prawo autorskie zastrzeżone sobie.

Stanisław Kostka Czapkiewicz
" Sprężyna."

Zofia Biedrawówna, urodz. 27. marca 1915. przedstawiona tu na zdjęciu córka Klemensa i Marii z Kubackich Biedrawów, gości w swoim domu żonę kpt. Bicza, "długą jednego z Oddziałów Partyzanckich Zgrupowania "Żelbetu."

Mimo, że ukończyła zaledwie 5 klas Szkoły podstawowej, tak to stwierdza Jej siostra Julia Sukło w prostych słowach: " edyż więcej po wioskach nie uczyli!" pisze wiersze, których odbitki i fotokopie z oryginałów tu załączam; a to:

1. " Niespodziewani goście. d. 16/IX 1944! / Przybycie oddziałów Partyzanckich Zgrupowania " Żelbetu " po stoczonej bitwie pod Lipnikiem i Szczyżycami, Edzie restepowcy spalili trzy wioski:-
2. " Już Cię nie ma! d. 2. XII. 1944. " / po walce stoczonej w gromadzie Zawadka pod Kotoniem. / -
3. " Niezwykły Żołnierz. " / Wiersz ten poświęcony kapelanowi ks. misjon. Edmundowi Łowińskiemu, pseudo " Strad " .-
4. " Polskiej Ziemi Kwiat! dnia 27/VI 1944. r. / Wiersz poświęcony Żonie śp. Artura Korbla pseudo " Bicza " - kol. " Marii. "
5. " Śmierć Pana Korbanta " / Opisująca walkę i śmierć " Bicza " wytykając prace konfidentów w słowach użytych przez biedną Zosię : " Zdradzieckie serca naprowadzają wroga! "

Pod zdjęciem swoim wyżej umieszczonym, ofiarowanym koleżance naszej a Żonie " Bicza " pseudo: " Marii ", umieszcza taką dedykację:

" Kiedy w wolnych Pani chwilach,
Świat zadać dumać kwiat;
Wspomnił Pani, wspomnił proszę,
Więską dziewczynę ze szarych chat.

Zofia Biedrawówna

Bzczewa d. 8. 12. 1944. r. "

51.-

Sporządził: " Sprężyna " *Stanisław Kostka Czupkiewicz*
Stanisław Kostka Czupkiewicz

Kapral czasu wojny Danuta z Flisińskich G O Ł A B,
PSEUDO: "N a d z i e ś a," ur. 21. III. 1930. r. w Złoczowie. -

Od pierwszych dni stycznia 1944. r. używana została jako dziecko - w charakterze koleporterki podziemnego "Dziennika Polskiego / Stron. Demokr. / między mną, a "Flisem." Czasami zabiera też pocztę od "Babci," gdzie często nocuje przy ul. Limenowskiego Nr. 15. -

Ona to przywiozła ze Skawiny trzy granaty oraz amunicję pistoletową - oddając do rąk "Sprężyny," który przez dwa lub trzy dni podpisywał się pseudem: "Wicher."

Jako łączniczka od czerwca 1944. r. między Oddziałem Partyzanckim "Chełm" dowodzonym przez por. "Borutę" nazwiskiem Jezurkiewicz, w miejscach postoju tego Oddziału. Wozi "Nadzieję" prasę podziemną, lekarstwa, opatrunki od "Babci" czy też łączniczki N.N. ze Starowiślni Nr. 93.

"Nadzieja" pierwsza składa meldunek w Oddziale "Chełm," o udanej akcji w dniu 31/ 12 1944. w noc Sylwestrową - wysadzenia mostu na Skawie, przez grupę dowodzoną przez "Kurzawę" przy technicznej pomocy kilku ludzi Radzieckiej Partyzantki dowodzonej przez pułk. Kalinowskiego. W tym też czasie przewozi trzy sztuki krótkiej broni oraz korespondencję o "Babci" czy też ze skrzynki przy ul. Starowiślni Nr. 93. - poddała. - po tej okoliczności dzisiaj dokładnie nie pamiętam. -

"Nadzieja" przedstawiona została przez dcg 12. p.p. Obwód "Elżberia mjr." Dąba" do Komisji Weryfikacyjnej, a za pełną poświęcenia pracę - walkę - z okupantem mimo dziecięcego wieku otrzymana stopień: kaprała czasu wojny, Krzyż Bronzowy z Mieczami, a następnie Krzyż Partyzancki, oraz Słaski Krzyż Powstańczy, Medal Zwycięstwa i Wolności i Odznakę Grunwaldzką.

Prawa autorskie zarezerwowane.

Stanisław Jontka Czajkiewicz
"Sprężyna."

Ppor. z Kurnatowskich
"Dadałowa ps. Lucia"

ŁACZNICZKA

Ppor. cz.w. Hieronima z Kurnatowskich D A D A K O W A, pseudo:
L U C I A . " ur. 30/8 1903. w Chelmcu pow. Inowrocław.

Od pierwszej chwili rozpoczęcia pracy przez męża " Topora " udziela mieszkania na Osiedlu Oficerskim - na punkt kontaktowy. Przysiężona przez mjr. " Henia " Janiurka, który się u niej przed gestapo ukrywa w r. 1941. przechodzi jako łączniczka między " Toporem " - Odcinkiem II. Kmda Miasta, Odcinkiem II. z " Kornelem. " mieszkaniu tej odprawę częstą na Inspektor ppłk. dypl. " Odwet. " wychodzą na spotkania - kpt. " Fornel " , kpt. " Nawara. " i wielu innych.

W kontakcie się ze skrzynką u " Ery " . Przyniesione rany na Osiedla przenosi osobiście do składnicy przy ul. Czarnowiejskiej. W domu pralnia " Tęcza " do mieszkania Stefani Benińskiej ps. ? Pamiętane, kurierki, która je dalej transportowała. Zginęła przy końcu wojny w katastrofie kolejowej.

Była łączniczką " Teresa " która po aresztowaniu jej ukrywała się i zdradziła " Topora. "

Ma wielkie zasługi, odwarę Kom. Ser. Lisw. b. A.K. Kraków weryfikowała: w stopniu ppor. cz.w. odznaczenie: Srebrny Krzyż Zasługi z mieczami. W Polsce Ludowej otrzymała: Medal Zwycięstwa i Wolności.

Ppor. Franciszka ze Stepińskich
ps. Debra "

Łączniczka "

Ppor. cz.w. Franciszka ze Stepińskich ps. Debra, pseudonim: D O B R A " ur. 1903. r. w Łodzi, jako wdowa po wdowym oficerze wstąpiła w szeregi S. W. Z.

W " Żelazce " pełni obowiązki łączniczki. Po skontaktowaniu z " Sprężyną " - udziela lokalu na skrzynkę kontaktową. Jest się zarazem informatorem Aw. - kolportuje " Dziennik Polski " przynosi pocztę do " Ery " kpt. " Szwarc " - " Siczak " i wiele innych karmi i dożywia żołnierzy skrywkami, a nawet " dy zacho- potrzeba " . W r. 1945. ppor. cz.w. Srebrny Krzyż Zasługi z mieczami. Medal Zwycięstwa i Wolności. Odznaczenie: Grunwaldski. Wielkie prawa zastępcze. Stanisław Połtwa Czajkiewicz " Sprężyna. "

Kpt. Emilia Pawlikówna
" łączniczka "

Kpt. czasu wojny Emilia P A W L I K Ó W N A , pseudo:
" M a r t a . " urodzona 15 marca 1897 w Wędowicach. -

Już w r. 1939. " Marta " została zaprzysiężona w szeregi
Z.W.Z. przez swego brata, pseudo: " Teżyno, " ówczesnego d-cę
Obwodu Bochnia - i jako łączniczka między nim, a członkiem
K-ndy Okręgu, mającym między innymi pseudo " Olgierd " naz-
wiskiem Bolesławem Skapskim. -

1115
Ppor. Danuta Bembenowa -
" ps. " JASKOŁKA "

Podpor. Danuta Bembenowa, ur. 2. IX. 1914. r. w Warszawie.
Pracę rozpoczęła w r. 1940. po wprowadzeniu jej przez
Stanisławę Rakoczy - utrzymując kontakt z Mieczysławem
Rakoczy - oraz ppłk. Stano, który później zginął w Oświęcimiu.
Wówczas nosiła pseudo: " Jaskółka ".

Następnie weszła jako łączniczka do wywiadu dowodzonego
przez " Spreżynę " utrzymując łączność między " Spreżyną " a
III-cim jego zastępcą, pseudo: " Slepowronem, " - aż do
rozwiązania A.K. Otrzymała pseudo: " Rena. " -

Mąż jej pseudo: " Szpak ", ginie zamordowany w obozie,
po morderczym śledztwie na Pomorskiej. Brat ginie w Powstaniu
W-wy, ojciec po Powstaniu wywieziony do obozu, ginie w Neunngasse.
Mąż " Szpak " w Mauthausen . -

Jakie posiada odznaczenia - dzisiaj nie pamiętam. -

z prawej strony na
zdjęciu " Stanisława
Rakoczy . -

Od lewej " Jaskółka, " późniejsza " Rena " . -
Od prawej Stanisława Rakoczy, siostra Mieczysława,
pracuje w Dyrekcji Kryminalnej Policji w Krakowie, przy
ul. Szlak 40. Równocześnie wprowadzona przez ppłk. Stano
w podziemi.

Za pośrednictwem " Zagłoby " współpracuje ze " Spreżyną " -
dając cenne meldunki, aż do chwili aresztowania jej, przez
gestapo tj. do roku 1943. i wywiezieniu do Obozu w Oświęcimiu
gdzie zginęła.

Była dzielnym żołnierzem, dobrą Obywatelką, była bohaterką!
Poniosła śmierć, a mimo ciężkiego śledztwa, znając wielu
swoich kolegów w Dyrekcji Policji Kryminalnej, jak: " Slepowro-
na " Turskiego " - " Henka " i wielu innych - nie zdradziła się,
nie zdradziła żadnego z nich! Cześć Jej pamięci ! Zginęła bez
odznaczeń. -

L. dz. 3035 WSK 01
przekazał D. Byński

Pierwsza od lewej Zofia Stalla, "Bratek," wdowa po zamordowanym przez gestapo mjr. "Dobrosławie." Pracuje w wywiadzie "Prostokąta." Str. Demokr. od 1942. jako łączniczka, kłopotarka "Dziennika Polskiego". - Udziela pomocy "Sprężynie i Junie," w czasie mieszkania wspólnie przy ul. Słonecznej 21. a. 10. Odznaczona : Srebrnym Krzyżem Zasługi. -

Od prawej: M.N. pseudo "Sławomira." zaprzysiężona w grudniu 1942. pracuje w wywiadzie "Sprężyny" nosząca kryptonim "Szerszeń", który ulegał zmianom, prowadząc agendy kancelaryjne wywiadu bojowego, rysowanie, kopiowanie szkiców, map, ewidencji "ognisk" w poszczególnych "Osiach." Utrzymuje łączność z oficerami wyw. kw. "Jaxą," - "Andrzejem" - "Rabatinem" "Korą" ze skrzynkami i "Pikiem" z dywersji. Przenosi broń od Wiktorii względnie Wandy Hessel, przy ul. Warszawskiej 62 - Nr. 16. dostarczaną przez "Słopowrona" do "Pika", gdzie przebywa "Sprężyna." Odznaczona : Srebrnym Krzyżem Zasługi. "

L. dz. 3035 WSK 01
przekazał D. Byński

✓ Pierwsza od lewej Zofia Stalla. "Bratek." wdowa po zamordowanej przez gestapo mjr. "Dobrosławie." Pracuje w wywiadzie "Prostokąta" Str. Demokr. od 1942. jako łączniczka, kolporterka "Dziennika Polskiego". - Udziela pomocy "Sprężynie i Junie," w czasie mieszkania wspólnie przy ul. Słonecznej 21.a.10. Odznaczona : Srebrnym Krzyżem Zasługi. -

✓ Od. prawa: N.N. pseudo "Sławomira." zaprzysiężona w grudniu 1942. pracuje w wywiadzie "Sprężyny" noszącym kryptonim "Szerszeń", który ulegał zmianom, prowadząc agendy kancelaryjne wywiadu bojowego, rysowanie, kopiowanie szkiców, map, ewidencji "ognisk" w poszczególnych "Osioch." Utrzymuje łączność z oficerami, wyw.kw. "Jaxą," - "Andrzejem" - "Rabatinem" "Korą" ze skrzynkami i "Pikiem" z dywersji. Przenosi broń od Wiktorii względnie Wandy Hessel, przy ul. Warszawskiej nr. 16. dostarczaną przez "Slepowrona" do "Pika", gdzie przebywa "Sprężyna." Odznaczona : Srebrnym Krzyżem Zasługi. "

1. Ppor. " ps. SŁAWOMIRA "
" Łączniczka "
Zgrupow. " Żelbet " AK
2. Żołnierz Wywiadu Zgrup.
" Żelbet " ps. " Walus ".

Unicestwienie zbrodniczej działalności
konfidentów!

W drugiej połowie listopada 1944 r. przedstawiona tu Łączniczka i pracownica wyw. kontrywiadu Zgrupowania " Żelbetu," ppor. " Sławomira," przywozi zebrana ze skrzynek konspiracyjnych pocztę, w której znalazł się przejęty jeden z trzech anonimów na pocztę przez żołnierza podziemia pseudo: " Walusia," umieszczonego tu po prawej stronie.-

Anonim został mi doręczony wraz z pocztą w Łagiewnikach, przy ul. Ułanów, w mieszkaniu ob. Julii Yorolewiczowej.

Wobec treści anonimu i zagrożenia kancelarii sztabu Zgrupowania " Żelbetu," bezzwłocznie udaję się w mundurze pocztowca, jaki Niemcy nakazali nosić Polakom, jak zdjęcie moje w środku.- Ze mną jedzie jako protokolantka ppor. " Sławomira!"

Stanisław Czapkiewicz - Kostka
" Spężyna "

Kol. Maria, Antonina 2ga im. Sawkiewicz, nauczycielka w Jadownikach, zam. w Brzesku. W dniu 2/4 1941. razem z żoną mą "Juną," przychodzi na granicę lasu Brzezowca. Przyszli pożegnać się ze mną, wobec usiłowanego ujęcia mnie przez gestapo. Pożegnać się przed czekającą mnie "Drogą Krzyżową," o której wspominam w innym miejscu. Wskazała mi adres do swej ciotki Bronisławy Pabiś, zam. w Bochni przy ul. Węgierskiej Nr. zapomniałem. Tam przebywałem parę dni, wyjeżdżając do Krakowa.

Nr D.T. 76139

Nazwisko Tworowski

Imię Antoni

Data urodzenia 6 lutego 1883

Miejsce urodzenia Łódź

Zawód inżynier

Wzrost 175 cm

Tętno 60

Włosy brązowe

Oczy niebieskie

Znaki szczególne brak

Wydany dnia 26 maja 1939

[Signature]

[Portrait of Antoni Tworowski]

Wzrost 175 cm

Stosownie do art. 19 rozp. Prezydenta R. P. z dnia 16 marca 1928 r. o ewidencji i kontroli ruchu ludności (Dz. U. R. P. nr 32, poz. 309) zaświadczam, że wymieniony(a) w niniejszym dowodzie

jest obywatelem (ką) polskim (ą) co zostało stwierdzone na podstawie .....

Urząd .....

Nr .....

Data .....

Podpis .....

Kol. Tomasz S R O KA, ur. w Tymowej, pow. Brzesko. pełni w czasie i przed okupacją funkcję Inspektora RąZ.U.S. - Pod pseudem "Keros," zamianowany został przez Delegata Rządu Okręgu Krakowskiego, Delegatem Powiatowym. Mimo podeszłego wieku, z całym zapalem pracuje On na swoim stanowisku, będąc od 1939 r. w stałym kontakcie z Komendantem Obwodu "Salomei" -kpt. "Rawiczem" i ze mną jako zastępcą "Rawicza," a później adiutantem tegoż. Dnia 2/4 1941. r. udaje mu się uniknąć aresztowania przez Gestapo tarnowskie. Ukrywa się w Szczepanowie i okolicy, skąd kieruje swoim agendami, pod nazwiskiem tak wyżej umieszczone zdjęcie "lewego dowodu osobistego na nazwisko Antoni Tworowski. Spotkaliśmy się w dalszej pracy w Krakowie, przy ul. Smolki, zdaje mi się Nr. 12. w tym czasie pomógł mi On materialnie. Stanisław Kostka Czepkiewicz "Sprężyna."

Łączniczka
ps. " BZURA "

Ps. " Bzura, " Łączniczka centralna, kolporterka i seni-
tariuszka Centralnego Zarządzenia ; Odcinka II. " Reinet. "
" Bzura, " przenosi rozkazy, presę, broń, oraz materiały
sanitarne.

Zd pracę swą zwerfikowana została do stopnia porucznika
cz.woj. oraz odznaczona; Srebnym Krzyżem Zasługi z Mieczami.
a w r.1959. Uchwałą Rady Państwa Medalem Zwycięstwa i Wolności
Stanisław Kostka Czapkiewicz
" Sprężyna. "

L. dz. 3035 WSK 01
przekazał p. Dominik Byński

W wyniku tych ostrzeżeń na rozkaz dcy mjr. "Yordiana" jawiła się przed miejscem zagrożenia tu przedstawiona na zdjęciu:

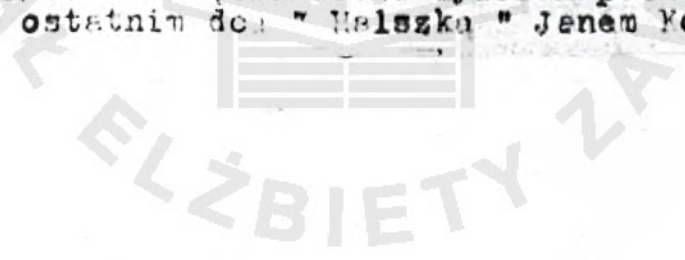
Aleksandra Rajca - ps.
"Kozaczek"

" Łączniczka

oziarna, odważna, bezgranicznie oddana walce z hitleryzmem nieodżałowana - pseudo: "Kozaczek" nazwiskiem Aleksandra Rajca, która zginęła poza granicami swej Ojczyzny.-

Przybyła na rozkaz, aby ostrzegać zagrożonych przed wejściami do miejsca zagrożenia osób jej znanych. Czuwa, aby ostrzec w mieszkaniu znajdującym się na naradzie dcę mjr. "Yordiana," dcę dywersji " Halszkę," i innych tu przybyłych na rozkaz dcy !

Ta dzielna " Kozaczek " nie tylko w tym wypadku, ale jest wszędzie, gdzie trzeba czuwać, gdzie jest niezbędna! Ona ma kontakty dcę dyw. " Felbetu " dziś nieżyjącym " Lubiczem," - późniejszym dcę dyw. " Biczem " a po odejściu jego do lasu i obłąciu dcę dyw. z początkiem czerwca 1944.r. z ostatnim dcę " Halszka " Janem Kolwalskim !

Zofia Tomaszewska ps. Mrówka

" Łączniczka "

Łączniczka Zofia Tomaszewska, pseudo " Mrówka " obecnie
 zamężna Rospond - w r. 1941. wstąpiła do powoły " Feliksowi " .
 który pełni funkcje jako jeden z redaktorów podziemnego
 " Dziennika Polskiego, pomagając " Jackowi " późniejszemu
 " Lucjanowi " Stanisławowi Rospondowi " głównemu kolporterowi,
 który przez cały okres wojny powieła na " Gestetnerze " .
 " Dziennik Polski, w łączności i kolportażu.
 Ta niespotykana dzielna, młoda " Mrówka " ratuje " Jacka " .
 kiedy przy Uniwersytecie Jagiellońskim - czeka na kolportera
 " blondynka. " Wyprowadza go z okrażenia przez sędziów.-
 Osobiscie poznana została przez " Spreżyne " w kościele
 OO. Dominikanów, kiedy wraz z " Atomem " ukryci zaczęli,
 czekali na nią.

ŁZBIETY

Danuta Mosiewicz-Mikuszowa („Magda”), kurierka ZO. Aresztowana i zesłana do Oświęcimia.

Janina Potoczek-Szygalska („Telimena”), łączniczka Szarych Szeregów i Kedywu. Aresztowana zesłana została do Oświęcimia.

Janina Orzelska, żona „Tadeusza”, współuczestniczyła w uwolnieniu męża.

Egzekucja czyli mord wykonany przez Policję Niemiecką na niewinnych dziewczętach wykonany był w miejscowości prawdopodobnie w "Bibicach" za przechowywanie ludzi z Oddz. Partyzanckich.

CZAPKIEWICZ

NAJUKOCHAŃSZA MAMUSIA I BABCIA

żołnierz AK, ps. „Juna”, więzień Gestapo,

odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi z Mieczami, Krzyżem Walecznych, Krzyżem Kawalerskim Orderu

Odrodzenia Polski i innymi odznaczeniami,

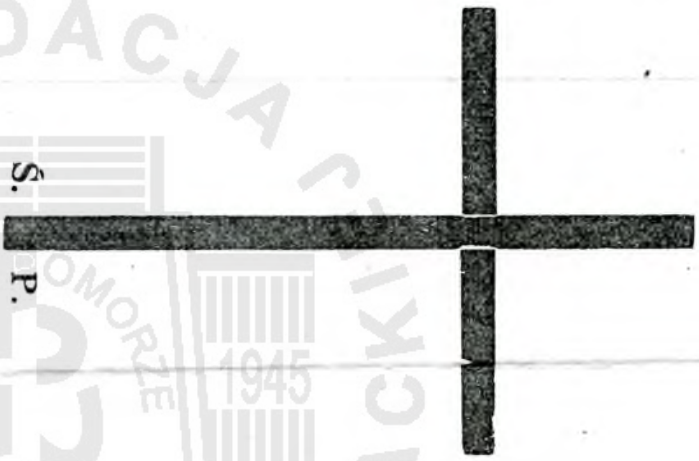
przeżywszy lat 68, po ciężkiej chorobie, opatrzona św. Sakramentami,
zmarła dnia 20 maja 1986 roku.

Wyprowadzenie zwłok z kaplicy na cmentarzu Podgórskim na miejsce wiecznego spoczynku nastąpi
we wtorek dnia 27 maja br. o godz. 13.00, o czym zawiadamiają pogrążeni w głębokim smutku i żałobie:

CÓRKI, ZIĘCIOWIE, WNUKI I RODZINA

Nabożeństwo żałobne

odprawione zostanie we wtorek 27 maja 1986 roku o godzinie 8.30 w kościele paraf. św. Katarzyny.

Z d. Byrska Genowefa

CZAPKIEWICZ

NAJUKOCHAŃSZA MAMUSIA I BABCIA

żołnierz AK, ps. „Juna”, więzień Gestapo,

odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi z Mieczami, Krzyżem Walecznych, Krzyżem Kawalerskim Orderu

Odrodzenia Polski i innymi odznaczeniami,

AK
Tarnow /
Brzesko

Czapkiewicz Genowefa z d. Byrska

Źr.: Gazeta Wyborcza Kraków z 22-23 kwietnia 2006 r.
s. 12

K.Wojt., 2006 r.

Przyjęte K. Wojtowicz 23.04.06

Byrska Genowefa

zob. Czapkiewicz Genowefa

2

www.gazeta.pl/krakow

WSPOMNIENIE

Genowefa Czapkiewicz „Juna”

Na cmentarzu Podgórskim w Krakowie 27 maja 1986 r. pochowano Genowefę Czapkiewicz z domu Byrska. Nekrolog zawiadający o tej smutnej uroczystości podpisały córki, zięciowie, wnuk i rodzina. Ale ileż można napisać w nekrologu, jak przekazać czytelnikowi, co się kryje za stwierdzeniem „żołnierz AK” czy „więzień gestapo”? Każdy mieszkaniec Krakowa powinien się podpisać pod tym nekrologiem, bo każdy z nas miał do spłacenia dług wdzięczności „Junie”.

Urodziła się 2 czerwca 1917 r. w miejscowości Hobot-Pomikiew koło Wadowic, gdzie rodzice mieli gospodarstwo rolne. Rodzice, Franciszka i Stanisław, zajmowali się gospodarstwem, ojciec działał też w ruchu ludowym. Genowefa szkołę podstawową i średnią ukończyła w Wadowicach. Podjęła pracę zawodową w kancelarii komornika Stanisława Czapkiewicza w Wadowicach, a później, po wyjściu za niego za mąż, przeniosła się do Brzeska-Słotwiny koło Tarnowa. Tam zastała ich wojna. Mąż, Stanisław Czapkiewicz „Sprężyna”, zaangażował się w działalność konspiracyjną. Podobnie uczyniła Genowefa Czapkiewicz, przyjmując pseudonim „Juna”, i zostając łączniczką pomiędzy Komandą Obaw.

nowskim inspektoratem. Wskutek niemieckich aresztowań na terenie Brzeska mąż Genowefy wyjechał do Warszawy, tam zmienił nazwisko, ona sama zaś, będąc w ciąży, 12 maja 1941 r. została aresztowana przez Niemców i osadzona w tarnowskim więzieniu. Gestapo wypytywało ją głównie o męża, grożąc, że jak nie wskaże miejsca jego pobytu, nie zobaczy swojej, urodzonej w więzieniu, córki. „Juna” ustawicznie odpowiadała, że nie wie, gdzie obraca się jej mąż, gdyż w małżeństwie ostatnio nie układało się dobrze, głównie ze względu na różnicę wieku. W tym czasie do niemieckich władz wpłynęła prośba od jej ojca o zwolnienie z więzienia. Ojciec pisał, że córka jest niewinna, że nie ponosi odpowiedzialności za ukrywanie się męża, jest osobą od męża dużo młodszą, że dojdzie między nimi do rozwodu. Ta zbieżność podawanych faktów spowodowała zwolnienie jej z więzienia. Najważniejsze było dla niej wsparcie, jakiego udzieliła jej koleżanka z celi. Była to Helena Marusarzówna z Zakopanego. Ona była faktyczną matką chrzestną urodzonej przez Genowefę córki, która w czasie „chrztu z wody” otrzymała imię Wiesława.

Helena Marusarz w latach 1936-39 była czołową polską zawodniczką narciarską, siedmiokrotną mistrzynią Polski w konkurencjach alpejskich. Po wybuchu wojny, od października 1939 r., pełniła w polskim ruchu oporu służbę łączniczką w Zakopanem i tajnego kuriera na trasie Zakopane - Budapeszt. Kilkanaście razy przeprowadzała przez Tatry ludzi uchodzących spod okupacji niemieckiej na Węgry, a stamtąd przynosiła pieniądze dla polskiego podziemia. Schwytała w marcu 1940 r. przez żandarmnię słowacką na granicy słowacko-węgierskiej, została przez Słowaków wydana gestapo. Więziona i torturowana w Muszynie, Nowym Sączu, Tarnowie, nie zdradziła nikogo z konspiracji. Jeszcze w czasie pobytu w więzieniu przed każdym wezwaniem „Juny” na przesłuchanie Helena Marusarzówna przypominała jej, by nie przyznawała się do znajomości z osobami przedstawianymi jej w czasie konfrontacji, a zwłaszcza do współpracy z nimi w konspiracji. Przypominała jej też, by do końca pobytu w więzieniu nie podawała adresów znajomych jej męża, który był poszukiwany przez gestapo. Helena Marusarzówna 12 września 1941 r. została rozstrzelana przez Niemców w Pogórskiej Woli koło Tarnowa. Ekshumowana, została uroczyście pochowana w listopadzie 1958 r. na starym cmentarzu w Zakopanem.

Genowefa Czapkiewicz po opuszczeniu więzienia przez kilka miesięcy przebywała u swoich rodziców koło Wadowic. Później nielegalnie wróciła do Krakowa, gdzie jej mąż, pod zmienionym nazwiskiem Józef Gołda, prowadził działalność konspiracyjną. Początkowo zajmowała się kolportażem prasy konspiracyjnej, później pomagała mężowi w ewidencjonowaniu i rozpracowywaniu niemieckich konfidentów. Pisała meldunki, raporty, sprawozdania, które były przesyłane do konspiracyjnych sądów wojskowych i cywilnych. Ścisłe współpracowała z główną łączniczką zgrupowania „Zelbet” w Krakowie kpt. Emilią Pawlikówną „Marią”. Zajmowała się zakupem broni, m.in. od sokistów, a później przenoszeniem jej do oddziałów partyzanckich w obwodzie Kalwaria, tworzących 12 pp. dowodzony przez „Deba” (kpt. Wojasa).

W styczniu 1945 r., po wkroczeniu do Krakowa Armii Czerwonej, Genowefa Czapkiewicz wraz z mężem ujawniła się przed utworzoną Komisją Likwidacyjną ds. AK i otrzymała zaświadczenie weryfikacyjne nr 000075 z 11 listopada 1945 r. Została też awansowana do stopnia porucznika i odznaczona Krzyżem Walecznych - Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieczami.

Od 1945 r. pracowała w kancelarii swojego męża zajmującego stanowisko komornika Sądu Grodzkiego Krakowie, wychowując równocześnie dwie córki. Gdy w 1950 r. mąż został aresztowany i skazany w sfingowanym procesie na długoletnie więzienie, musiała iść do pracy w spółdzielczości. Ten okres był dla niej niezwykle ciężki; mąż w więzieniu, dwoje małych dzieci, władza patrząca jej na ręce. Wyczuwalna niechęć otoczenia i sąsiadów. Kłopoty z miejscami dla córek w szkole. Ale prawdziwą ostoją była dla niej rodzina. Dzięki niej - oraz hartowi ducha - przetrwała najcięższe chwile, wykształciła dzieci. Mąż został zwolniony z więzienia w 1955 r. Był w fatalnym stanie. Po sześciu latach zmarł na zawał. Ona sama też borykała się z kłopotami zdrowotnymi. W 1974 r. zakończyła pracę zawodową. Zmarła 22 lata później na chorobę nowotworową.

EDWARD BROŻEK

IV. Korespondencja

FUNDACJA

ARCHIWUM POMORSKIE ARMII KRAJOWEJ

Torun, 27.11.2001 r.

BIURO FUNDACJI • 87-100 TORUN • UL. WIELKIE GARBARY 2 • TEL. (0-56) 65-22-186

<http://www.um.torun.pl/~archAK>, e-mail: archAK@um.torun.pl

KONTO: WIELKOPOLSKI BANK KREDYTOWY SA W TORUNIU, NR 10901506-4675-128-00-0

Szanowny Pan

Dominik Byrski

MEMORIAŁ
General Marii Wittek ul. I

30-518 Kraków

l.dz.4294 WSK

Szanowny Panie!

Na wstępie pragnę Pana serdecznie przeprosić, że dopiero teraz odpowiadam na Pański list. Nawał pracy związany z organizacją XI sesji naukowej przez nasze archiwum nie pozwolił mi niestety wcześniej zająć się zaległą korespondencją.

Dziękuję uprzejmie za bogate materiały przesłane do naszego archiwum, dokumentujące przebieg pracy konspiracyjnej Pańskiej siostry Genowefy Byrskiej - Czapkiewicz. Cieszę się również, że zechciał Pan przekazać do naszego archiwum materiały dotyczące działalności konspiracyjnej innych kobiet.

Mam nadzieję, że zechce Pan nadal współpracować z naszym archiwum, do czego gorąco zachęcam. Współpraca z każdą osobą pomagającą nam w zachowaniu i zapamiętaniu losów kobiet - żołnierzy jest dla nas bezcenna.

Serdecznie pozdrawiam i jeszcze raz za wszystko dziękuję

Z poważaniem

mgr Sylwia Grochowina

S. Grochowina

dokumentalistka WSK

P.S. Po opracowaniu archiwalnym przestanych nam materiałów, pozwolę sobie skierować do Pana ewentualne pytania

CZAPKIEWICZ Genowefa

